

הלכות שביתת יום טוב פרק ז

פרק ז

חולו של מועד

עיקר איסור עשיית מלאכה

א.

חולו של מועד, אף על פי שלא נאמר בו שבתון, הואיל ונקרא מקרא קודש, והרי הוא זמן חגיגה במקדש - אסור בעשיית מלאכה, כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל. והעושה בו מלאכה האסורה - מכין אותו מכת מרדות, מפני שאיסורו מדברי סופרים.

ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב, שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר, לפיכך יש מלאכות אסורות בו, ויש מלאכות מותרות.

הפסד מרובה, טורח

ב.

ואלו הן:

כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד יהיה שם הפסד הרבה - עושין אותה, ובלבד שלא יהיה בה טורח הרבה.

כיצד?

משקין בית השלהין במועד, אבל לא בית המשקה, שאם לא ישקה בית השלהין, והיא הארץ הצמאה, ייפסדו כל האילנות שבה.
וכשהוא משקה אותה - לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממזיגים, מפני שהוא טורח גדול. אבל משקה הוא מן המעין, בין שהיה בין שיצא כתחילה, ממשיכו ומשקה בו. וכן כל כיוצא בזה:

שינוי

א.

הופך אדם את זיתיו במועד, וטוחן אותם, ודורך אותם, וממלא החביות וגף אותם, כדרך שהוא עושה בחול, שכל שיש בו הפסד אם לא נעשה - עושה כדרכו ואינו צריך שינוי.

וכן, מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים, ובלבד שיכניסם בצנעה.

ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד.

וכן, כרם שהגיע זמנו להיבצר במועד - בוצרין אותו:

מכוון מלאכתו

ד.

ואסור לאדם שיתכוון ויאחר מלאכות אלו וכיוצא בהן, ויניחן כדי לעשותן במועד מפני שהוא פנוי.

וכל המכוון מלאכתו והניחה למועד, ועשה במועד - בית דין מאבדין אותה ומפקירין אותה לכל.

ואם כוון מלאכתו ומת - אין קונסין בנו אחריו, ואין מאבדין את ממונו, ואין מונעין את הבן מלעשות אותה מלאכה במועד שלא תאבד:

ה.

מי שצריך לתפור לו בגד, או לבנות לו מקום במועד.

אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה - הרי זה עושה אותה כדרכו,

ואם היה אומן מהיר - הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט.

כיצד?

בתפירה - מכלב,

ובבנין - מניח אבנים ואינו טח בטיט עליהן,

ושף סדקי הקרקע ומעגילים ביד וברגל כעין שמעגילים במחלצים.

וכן כל כיוצא בזה:

תבואה מחוברת

י.

מי שהיתה לו תבואה מחוברת לקרקע, ואין לו מה יאכל במועד אלא ממנה,

אף על פי שאין כאן הפסד - אין מצריכין אותו לקנות מה יאכל מן השוק עד

שיקצור אחר המועד, אלא קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן מה שהוא

צריך,

ובלבד שלא ידוש בפרות - שכל דבר שאין בו הפסד צריך לשנות.

וכן כל כיוצא בזה:

ז.

כבשים שהוא יכול לאכול מהן במועד - כובשן,

ושאינן ראויין אלא לאחר המועד - אסור לכבשן.

וצד אדם דגים כל שיכול לצוד, ומולח הכל במועד, שהרי אפשר שיאכל מהן במועד אם יסחוט אותן בידו פעמים רבות עד שיתרככו:

ח.

מטילין שיכר במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור.

אחד שיכר תמרים ואחד שיכר שעורים.

אף על פי שיש לו ישן - מערים ושותה מן החדש, שאין הערמה זו ניכרת לרואה. וכן כל כיוצא בזה:

צורך המועד - בצנעה

ט.

כל מלאכות שהן לצורך המועד, כשעושין אותן אומניהן - עושין בצנעה. כיצד? הציידים והטוחנים והבוצרים למכור בשוק - הרי אלו עושין בצנעה לצורך המועד.

והעושה שלא לצורך המועד - אסור.

ואם עשה לצורך המועד והותיר - הרי זה מותר:

צרכי רבים

י.

עושין כל צרכי הרבים במועד.

כיצד? מתקנין את קלקולי המים שברשות הרבים,

ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות,

וחופרין לרבים בורות שיחין ומערות, וכורין להן נהרות כדי שישתו

ממימיהן, וכונסין מים לבורות ומערות של רבים, ומתקנין את סדקיהן,

ומסירין הקוצים מן הדרכים.

ומודדין את המקוות, וכל מקוה שנמצא חסר - מרגילין לו מים ומשלימין שיעורו:

י"א.

ויוצאין שלוחי בית דין להפקיר את הכלאים,
ופודין את השבויין,
ואת הערכים ואת החרמים ואת ההקדשות,
ומשקין את השוטות,
ושורפין את הפרה,
ועורפין את העגלה,
ורוצעין עבד עברי,
ומטהרין את המצורע,
ומציינין על הקברות שמחו הגשמים את ציונם כדי שיפרשו מהן כהנים,
שכל אלו צרכי רבים הן:

י"ב.

ודנים דיני ממונות, ודיני מכות, ודיני נפשות במועד, ומי שלא קיבל עליו
הדין - משמתין אותו במועד.

וכשם שדנין במועד, כך כותבין מעשה בית דין וכל הדומה לו.

כיצד? כותבים הדיינים איגרות שום ששמו לבעל חוב, ואיגרות שמכרו בהן
למזון האשה והבנות, ושטרי חליצה ומיאונין, וכל הדומה להן מדברים
שצריכין הדיינים לכתבן כדי שיזכרום, כגון טענות בעלי דינין, או דברים
שקיבלו עליהן, כגון איש פלוני נאמן עלי, או איש פלוני ידון לי.

מי שצרך ללוות במועד, ולא האמינו המלוה, הרי זה כותב שטר חוב.

וכן כותבין גיטי נשים וקידושי נשים ושוברין ומתנות,

שכל אלו כצרכי רבים הן:

כתיבה - הדיוט

יג.

ואסור לכתוב במועד, אפילו ספרים תפילין ומזוזות.

ואין מגיהין אפילו אות אחת בספר העזרה, מפני שזו מלאכה שאינה לצורך המועד.

אבל כותב הוא אדם תפילין ומזוזה לעצמו, וטוהה תכלת לבגדו.

מי שאין לו מה יאכל

ואם אין לו מה יאכל - כותב ומוכר לאחרים כדי פרנסתו:

יד.

ומותר לכתוב איגרות של שאילת שלום במועד.

וכותב חשבונותיו, ומחשב יצאותיו, שכתיבת אלו אין אדם נזהר בתיקונן, ונמצאו כמעשה הדיוט במלאכות:

צרכי המת

טו.

עושין כל צרכי המת במועד, גוזזין שערו, ומכבסין כסותו, ועושין לו ארון.

ואם לא היו להן נסרין - מביאין קורות ונוסרין מהן נסרין בצנעה בתוך הבית.

ואם היה אדם מפורסם - עושין אפילו בשוק.

אבל אין כורתין עץ מן היער לנסור ממנו לוחות לארון, ואין חוצבין אבנים לבנות בהן קבר:

אין רואין את הנגעים במועד, שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל.
ואין נושאין נשים ולא מייבמין במועד, כדי שלא תשתכח שמחת החג
בשמחת הנישואין.

אבל מחזיר הוא את גרושתו, ומארסין נשים במועד, ובלבד שלא יעשה
סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין, כדי שלא יערב שמחה אחרת בשמחת
החג:

גילוח וכיבוס

יז.

אין מגלחין ואין מכבסין במועד, גזירה שמא ישהה אדם עצמו לתוך המועד,
ויבוא יום טוב הראשון והוא מנוול.

לפיכך כל מי שאי אפשר לו לגלח או לכבס בערב יום טוב - הרי זה מותר
לכבס ולגלח:

יח.

כיצד? אבל שחל שביעי שלו להיות ביום טוב, או שחל להיות בערב יום טוב
והרי הוא שבת שאי אפשר לגלח

והבא ממדינת הים, והוא שלא יצא להיטייל אלא לסחורה וכיוצא בה,

והיוצא מבית השביה ומבית האסורים,

ומי שהיה מנוודה ולא התירוהו אלא במועד,

ומי שנשבע שלא לגלח ושלא לכבס ולא נשאל לחכם והתיר נדרו אלא
במועד - הרי אלו מגלחין ומכבסין במועד:

וכולן שהיה להן פנאי לגלח קודם הרגל ולא גילחו - אסורין.
 אבל הנזיר והמצורע שהגיע זמן תגלחתן בין בתוך המועד בין קודם הרגל,
 אף על פי שהיה להם פנאי - מותרין לגלח במועד, שלא ישהו קרבנותיהן.
 וכל היוצא מטומאתו לטהרתו - מותר לגלח במועד.
 וקטן שנולד, בין במועד בין לפני המועד, מותר לגלחו במועד.
 ואנשי משמר ששלמה משמרתן בתוך המועד - מותרין לגלח, מפני שאנשי
 משמר אסורין לגלח בשבת שלהן:

כ.

מותר ליטול שפה בחולו של מועד וליטול ציפורנים, ואפילו בכלי.
 ומעברת האשה השיער מבית השחי ומבית הערוה, בין ביד בין בכלי, ועושה
 כל תכשיטיה במועד, כוחלת, ופוקסת, ומעברת סרק על פניה, וטופלת
 עצמה בסיד וכיוצא בו, והוא שתוכל לקלפו במועד:

כא.

הזבים והזבות והנידות והיולדות וכל העולים מטומאה לטהרה בתוך המועד
 - הרי אלו מותרין לכבס.
 ומי שאין לו אלא חלוק אחד - הרי זה מכבסו.
 מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג - הרי אלו מותרין
 לכבס,
 וכן כלי פשתן - מותר לכבסן במועד, מפני שהן צריכין כיבוס תמיד, אפילו
 נתכבסו ערב יום טוב:

כב.

אין עושין סחורה במועד, בין למכור בין לקנות.

ואם היה דבר האבוד, שאינו מצוי תמיד לאחר המועד, כגון ספינות או שיירות שבאו, או שהן מבקשין לצאת, ומכרו בזול או לקחו ביוקר - הרי זה מותר למכור או לקנות.

ואין לוקחין בתים ואבנים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד:

כג.

מוכרי פירות כסות וכלים - מוכרין בצנעה לצורך המועד.

כיצד? אם היתה החנות פתוחה לזוית או למבוי - פותח כדרכו, ואם היתה פתוחה לרשות הרבים - פותח אחת ונועל אחת.

וערב יום טוב האחרון של חג הסוכות, מוציא ומעטר את השוק בפירות בשביל כבוד יום טוב.

מוכרי תבלין מוכרין כדרכן בפרהסיא:

מלאכת גוי

כד.

כל שאסור לעשותו במועד - אינו אומר לגוי לעשותו.

וכל שאסור לעשותו במועד, אם אין לו מה יאכל - הרי זה עושה כדי פרנסתו.

וכן, עושה סחורה בכדי פרנסתו.

ומותר לעשיר לשכור פועל עני שאין לו מה יאכל לעשות מלאכה שהיא אסורה במועד, כדי שיטול שכרו להתפרנס בו.

וכן, לוקחין דברים שאינן לצורך המועד מפני צורך המוכר שאין לו מה יאכל:

כה.

שכירת שכיר

שוכרין את השכיר על המלאכה במועד לעשותה לאחר המועד, ובלבד שלא ישקול ולא ימדוד ולא ימנה כדרך שהוא עושה בחול.

גוי קבלן

וגוי שקיבל קיבולת מישראל, אפילו היה חוץ לתחום - אינו מניחו לעשות במועד, שהכל יודעין שמלאכה זו של ישראל, ויחשדו אותו שהוא שכר את הגוי לעשות לו במועד, שאין הכל יודעין הפרש שיש בין השכיר ובין הקבלן, ולפיכך אסור: